THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

היטלערס פראגראם

אויף דעם פארראט פראצעס אין לייפציג האט אדאלף היטלער, פירער פון די זיגרייכע דייטשע פאשיסטן, "אפגעדעקט זיינע קארטן" און האט אפן דערקלערט, וואס ער האט בדעה צו טאן, ווען ער וועט ארייננעמען די מאכט אין זיינע הענט. — וואס ער איז זיכער, אז אים וועט געלינגען.

יעדע פאליטישע פארטיי איז א סך עקסטרעמער אין דער אפאזיציע, ווי ווען זי גייט אריין אין מאכט. אזוי לאנג ווי מען איז אין דער אפאזיציע, קאן מען זיך באנוצן מיט די עקסטרעמע לאזונגען און אפעלירן צו די פרימיטיווסטע געפילן פונ'ם המון. קריגט מען אבער איינגאנצן אדער טיילווייז די מאכט מיט דער אחריות וואס דאס טראגט מיט זיך, מוז מען זיך אנהויבן רעכענען מיט רעאלע פאקטן. — ווייל דאס נאכפאלגן די פרימיטיווע געפילן וועט אומפארמיידלאך פירן צו א חורבן פונ'ם לאנד, וואס וועט אויך באגראבן די רעגירער.

היטלער וויל אבער ניט וויסן פון קיין שום אחריות וואס דער זיג פון זיין פארטיי לייגט אויף אים ארויף. און אין זיין פראגראם פאר דער רעגירונג וועלכע ער האפט מיט דער צייט אנצופירן צייכנט ער אן די סאמע עקסטרעמסטע פלענער, — ווי די אפשאפונג פון דער רעפובליק, דאס אפזאגן זיך פון דייטשלאנדס אינטערנאציאנאלע אפמאכן און פארפליכטונגען, און א "שלאכט-הויז" פאר אלע אנפירער פון דער רעוואלוציע פון 1918, וואס האט פארוואנדלט דייטשלאנד אין א רעפובליק.

דייטשלאנד קאן אזוי קלאר זען, וואס עס דערווארט זי ווען זי זאל זיך לאזן פירן פון היטלערן. יעדער פונקט פון זיין פראגראם מיינט אומפארמיידלאכער חורבן פון דייטשלאנד. — דורך אינערלאכער צעפאלונג און דורך דרויסנדיקן דרוק. די מיליאנען דייטשן וואס האבן אין די לעצטע וואלן געשטימט פאר היטלערס פראגראם האבן אדער ניט פארשטאנען איר באדייטונג, אדער זיי זיינען געווען זיכער, אז היטלער קאן די מאכט דערווייל ניט פארכאפן און זיי האבן מיט זייערע שטימען בלויז אויסגעדריקט זייער פראטעסט קעגן דער שווערער לאגע אין וועלכער זיי געפינען זיך.

אבער אין דייטשלאנד זיינען דא נאך גענוג מענשן מיט א געזונטן פארשטאנד, וואס פארשטייען וואס פאר א סכנה עס ליגט אין היטלערס פראגראם פאר זייער לאנד. זיי וועלן איצט זיין געצוואונגען צו פאראייניקן זיך, אפלייגנדיק אן א זייט זייערע אייגענע פאליטישע אונטערשיידן, קעגן דער אלגעמיינער געפאר.

אונזערע טאריפן און אמעריקע

די נייע געהעכערטע טאריפן וואס פרעמיער בענעט האט איינגעפירט און וועט נאך איינפירן, האבן געטראפן א סך לענדער וואס האבן פארקויפט סחורה צו קאנאדע: אמשווערסטן אבער האבן זיי נאטירלאך געטראפן די פאראייניקטע שטאטן, פאר וועלכע קאנאדע איז געווען שטענדיק דער בעסטער קונה, און וועלכע האבן פון אונז געלייזט ארום א מיליאן דאלאר א יאר.

זינט פרעזידענט הואווערס אדמיניסטראציע האט אויפגעשרויפט די טאריפן, מיט וועלכע זי האט געוואלט ראטעווען דעם פארמער און די אמעריקאנער אינדוסטריע האט אמעריקע געהאלטן אין איין פארלירן איר אויסלענדישן האנדל. פאר די ערשטע זיבן חדשים פון דעם יאר זיינען אירע עקספארטן געפאלן אויף 670 מיליאן דאלאר, וואס עס מיינט, אז ביז צום סוף יאר וועט די פארקלענערונג אין עקספארטן וואקסן אמווייניקסטנס ביז א ביליאן דאלאר.

דעם גרעסטן פארלוסט האט אמעריקע געהאט אינ'ם קאנאדער האנדל, און דאס ערגסטע דארף ערשט קומען איצט, מיט'ן איינפיר פון פרעמיער בענעטס נייע טאריפן. נו, נאטירלאך, איז מען אין אונזער שכנות'דיקער מדינה שטארק ניט צופרידן מיט אונזערע טאריפן, כאטש מען איז "מצדיק הדין" און מען אנערקענט, אז מען האט כשר פארדינט אזא באהאנדלונג מצד קאנאדע...

וואס איז שייך אונז, זיינען מיר זיכער ניט מחויב צו נעמען זיך צום הארצן דאס וואס אונזער שכנה וועט שווער ליידן פון אונזערע טאריפן. מיר דארפן זיך דאך ניט רעכענען מיט אירע אינטערעסן מער, ווי זי האט זיך גערעכנט מיט אונזערע, ווען זי האט ביי זיך איינגעפירט טאריפן געצילט קעגן אונז, איר בעסטן קונה.

אבער אונז אליין וועט מסתמא ניט זיין צום הארצן, ווען אנדערע לענדער, וואס האבן ביז איצט צו אונז פארקויפט סחורה, וועלן איצט, אז מיר פארמאכן די טירן פאר זיי, אויפהערן קויפן אויך ביי אונז.

דער טאריף איז א שטעקן מיט צוויי עקן, און יעדערער האט אפנים זייער ליב דעם עק פונ'ם שטעקן, מיט וועלכן מען שלאגט דעם צווייטן. ענטפערט דער צווייטער מיט דער אנדער זייט פונ'ם שטעקן, וועל מען דאס זייער ניט ליידן...

אויך טשעכאסלאוואקיע!

פון אלע לענדער פון מיטל און מזרח אייראפע איז טשעכאסלאוואקיע געווען דאס איינציקע, וואס איז ביז איצט געווען ריין פון דער אנטיסעמיטישער מכה. אפשר איז דאס געווען דערפאר, וואס דאס לאנד האט זיך גאנץ גוט איינגעארדנט עקאנאמיש נאך דער מלחמה. און אפשר האט איין זאך גורם געווען די צווייטע.

דאס ביסל אנטיסעמיטיזם וואס איז נאך געווען אין טשעכאסלאוואקיע, איז געווען די זאך פון די דייטשן וואס וואוינען אין לאנד. די טשעכאסלאוואקן אבער, וואס האבן ניט באזונדערס ליב זייערע אמאליקע הערשער, כאטש זיי האבן זיי געגעבן אלע מינדערהייט רעכט, האבן זיך אויך געהאלטן גאנץ פריי פון זייער אנטיסעמיטיזם.

אבער אויך אין טשעכאסלאוואקיע האט עס ניט אויסגעהאלטן. אפשר צוליב דעם אלגעמיינעם קריזיס, און אפשר אונטער'ן איינפלוס פון דער אינטענסיוו נאציאנאליסטישער שטימונג אין די שכנות'דיקע לענדער, האבן אויך די טשעכאסלאוואקן אנגעהויבן נאכפאלגן דעם ביישפיל פון די רומענער און פאליאקן...

די טעג זיינען דארטן אויסגעבראכן אומרוען אין פראטעסט קעגן דייטשע קלאנג פילמס. דער המון איז באפאלן די טעאטערס וואס האבן אויפגעפירט אזעלכע פילמס און האבן אין זיי געמאכט א חורבן, און — אידישע טעאטערס זיינען געווען די ערשטע צו ליידן, און דער טשעכאסלאוואקישער המון האט דערביי געשריען "נידער מיט די אידן".

דאס וואס די דייטשן האבן דא געליטן צוזאמען מיט די אידן און האבן אפשר פארזוכט זייער אייגענע מעדיצין איז א טרייסט. אבער גאר א קליינע...

אגב מוזן מיר אנערקענען, אז די טשעכאסלאוואקישע אידן פארדינען טיילווייז דאס צונויפפארן זיי מיט די דייטשן. די רעגירונג האט די אידן געגעבן א קולטורעלע אויטאנאמיע, אבער, אנשטאט צו באנוצן זיך מיט איר און אננעמען די אידישע שפראך, האבן די מייסטע אידן אויסגעקליבן צו גיין מיט די דייטשן און באנוצן זיך מיט דער דייטשער שפראך. די אנטריסונג פון די טשעכאסלאוואקן קעגן די אידן איז אין דעם פרט, מוזן מיר אנערקענען, ליידער א בארעכטיקטע.

דער אידישער ביכער-מארק אין ארץ-ישראל

(פון אונזער ארץ-ישראל מיטארבעטער)

ש. ערנסט

דאס לעצטע יאר האט אונז געגעבן איניקע נייע העברעיאישע ביכער, וואס באשעפטיקן זיך מיט דער פארשונג פון ארץ-ישראל, ווי "גיאוגרפיה של ארץ-ישראל" פון י. פרס, "שאר ישוב" פון בן-צבי און דער זאמלבוך "ירושלים" צום אנדיינק פון א. מ. לונץ. איצט איז צו זיי צוגעקומען נאך איינער — דאס בוך "הארץ" פון דעם באקאנטן פאלעסטינער געאגראף דר. א. י. בראווער, וואס זיין ציל איז צו פאשפרייטן דאס לאנד קענטעניש צווישן אונז אידן.

אין אלע שפראכן פון די קולטור-פעלקער, דערהויפט די ענגלישע און דייטשע ליטעראטור, זיינען זייער רייך מיט דער פארשונגס-ליטעראטור איבער א"י. אבער דער גרעסטער טייל ביכער, וואס זיינען אין די שפראכן אנגעשריבן געווארן וועגן פאלעסטינע, זיינען פארפאסט געווארן פון פרעמדע, וואס האבן געוואלט פארשטיין דעם תנ"ך און זיך באקענען מיט די אלטערטימער פון לאנד. און לעצטנס אויך, צוליב פאליטישע און עקאנאמישע צילן. ביכער וועגן דער געאגראפיע פון לאנד זיינען דורך אידן אנגעשריבן געווארן זייער ווייניק. און דעריבער דארפן מיר באגריסן דעם נייעם בוך פון דר. בראווער, וואס איז געקומען אויסצופילן דעם דאזיקן קאנטיקן חסרון. ווארום סוף כל סוף פאר אונז, אידישע לעזער, איז דאס לאנד קענטעניש ניט נאר בלויז וויסן וועגן אונזער היימלאנד, נאר אויך דאס וויסן און בעסער פארשטיין אונזער געשיכטע. דאס באקאנטשאפט מיט'ן לאנד קאן ביי אונזער יוגנט ארויסרופן ניט נאר א טיפע ליבשאפט צו איר, נאר אויך מער ליבע צום פאלק, וואס האט אין זיין לאנד געשאפן את דעם איינציקן גייסט, פון וועלכן ער האט געשעפט זיין עקזיסטענץ אין דער פרעמד און וואס האט אויך אנדערע פעלקער באאיינפלוסט.

דאס נייע בוך פון בראווער'ן איז א סך וויכטיקער פאר פרעס בוך אין א סך היזיכטן. דא ווערט אונז געגעבן א פולע שילדערונג פון דער פיזיקאלער און ביאלאגישער געאגראפיע און עטנאגראפיע פון לאנד. דער מחבר קאנצענטרירט זיך און אין א גאנץ קורצער צייט און קריסטאליזירטער פארם ברענגט ער אונז די לעצטע וויסנשאפטלאכע אויספירונגען פון גאנץ ערנסטע פארשונגען. און אויף דעם זעלבן אופן פלעכט דער מחבר אריין ידיעות פון אנדערע געביטן, וואס האבן נאר א שייכות, כדי קלאר צו מאכן דעם געגעבענעם ענין. ניט קוקנדיק אויף דער פילפארביקייט פון די פארשידענע ענינים, שטרעבט דער מחבר צו זיין אויסשעפנד אין יעדער זאך באזונדער. איר לייענט די קאפיטלען וועגן די פעלקער, שפראכן און רעליגיעס, וואס געפינען זיך אין לאנד — און איר געפינט פאר זיך אלע פארשיידענע ראסן-טיפן באשריבן, מיט אלע קליינקייטן. אבער איר גייט דורך דעם טייל, וואס פארנעמט זיך מיט לאנדווירטשאפט — און איר געפינט דא דערקלערט די אלע סבות, וואס האבן אין משך פון דורות חרוב געמאכט דעם דאזיקן געביט.

לייענענדיק דאס בוך אנטפלעקט זיך, אגב, פאר אייך די טרויעריקע לאגע, אין וועלכער ס'געפינט זיך דער ארץ-ישראל'דיקער פויער, דער פעלאך. די מאהמעדאנישע ארדענונג האט איבערגעגעבן די ערד דעם עפענדי און די פויערים האבן זיך גערעכנט נאר די פאראכטערס, וואס באארבעטן דאס לאנד, אבער וואס האבן קיינע רעכט ניט אויף איר. און ניט קוקנדיק אויף דעם, וואס דער פעלאך איז ניט דער באלעבאס אויף זיין ערד, איז פאראן נאך א שטרייכלונג, וואס שטערט זיין פראגרעס. דאס איז דער שותפות'דיקער ערד באזיץ אין דעם גרעסטן טייל מאהמעדאנישע דערפער. עס פעלט די זיכערקייט און אייגענעם פארמעגן, און די פאדערונג פון דעם ערד באזיצער (די רעגירונג אדער דער עפענדי), אז די ערד זאל ארויסברענגען דעם געהעריקן שטייער, האט געבראכט דערצו, אז די ערד איז איבערגעגעבן געווארן ניט צו קיין יחידים, נאר צו די גאנצע דערפער, און אזוי ארום האט מען פארזיכערט דעם שטייער. דער פויער האט דעריבער קיין שום אינטערעס ניט אויסצובעסערן זיין שטיק לאנד, ווייל אין א קורצער צייט ארום וועט דאס דאך סיי ווי סיי איבערגעגעבן ווערן צו אנדערע הענט. א סך האט געשאדט דעם פויער אויך דער שטייער, וואס ווערט אנגערופן "עושר". די בריטישע רעגירונג האט געענדערט דעם שטייער און האט דאס איבערגעגעבן, אז אירע באאמטע זאלן דאס איינמאנען. אבער דער שטייער ליגט נאך אלץ ווי א שווערע יאך אויף יעדן קאלאניסט אין פאלעסטינע און ווי מען רעדט, רעכנט מען אין די רעגירונגס קרייזן גענויער צו באטראכטן די פראגע און איינגאנצן מבטל מאכן דעם דאזיקן שטייער.

דאס בוך "הארץ" איז א גרויסער אוצר פון ארץ-ישראל קענטענשאפט. אויך די אויסערלאכע זייט פון בוך באפרידיקט איינגאנצן. דער פארלאג "דביר" האט ניט געקארגט קיין מי און קיינע הוצאות און האט צוגעגעבן דעם בוך א סך בילדער.

און די ביבליאגראפיע, וואס ווערט געבראכט צום סוף פון בוך — הגם עס פעלן דא איניקע ביכער, וואס זיינען דערשינען אין אידיש, ווי דאס בוך "ארץ ישראל" פון בן-צבי און בן-גוריון און פעטרושקעס בוך, וואס איז דערשינען אין ווארשע — שטייט אויף דער געהעריקער הויך און איז אנגעשריבן געווארן מיט פיל פארשטענדעניש — און איינשאפט, וואס באצייכנט בכלל דאס דאזיקע בוך.

אנטיסעמיטיזם אדער פארצווייפלונג?

פון י. פארסקי

(דורך דער אידישער טעלעגראפן אגענטור)

וואס האט פארורזאכט דעם זיג פון נאציאנאל-סאציאליסטן אין דייטשלאנד

די וועלט שטוינט איצט און וואונדערט דורך דער אידישער טעלעגראפן אגענטור שעגניש אין דייטשלאנד, איבער נאכט זיינען די נאציאנאל-סאציאליסטן, וואס זיינען געווען פארהעלטעניסמעסיק א קליינע פארטיי, מיט א גרופע פון בלויז 12 דעפוטאטן אין פארלאמענט, אויסגעוואקסן צו דער צווייטער גרעסטער פארטיי אין לאנד, צוזאמענברענגענדיק איבער זעקס מיליאן וויילער און ארייננפירנדיק אין פארלאמענט 107 דעפוטאטן. וואלט דער דאזיקער ריזיקער פאליטישער זיג דערגרייכט געווארן פון די אנדערע פארלאמענטארישע פארטייען דאן וואלט די וועלט דערפון אפשר ניט אזוי אויפגערודערט געווארן. די איבערראשונג איז אבער גרויס הויפטזאכלאך צוליב דעם, וואס די זיגרייכע גרופע שטעלט מיט זיך פאר כמעט א נייע גרויסע פארטיי אין דייטשלאנד: א פארטיי מיט נייע ביז איצט ניט אנגעוואנדעטע קאמפס מעטאדען; א פארטיי וואס האט א נעגאטיווע באציאונג צו אלע דעמאקראטישע און פארלאמענטארישע אינסטיטוציעס.

אבער בעת די אלגעמיינע פאליטישע וועלט (מיט'ן אויסנאם פון די איטאליענישע) האט אויפגענומען דעם זיג פון די דייטשע פאשיסטן מיט א געוויסער אומצופרידנהייט, זיינען ווי עס ווייזט אויס, די אידן איבעראל אלארמירט געווארן און ארייננגעווארפן געווארן אין א שרעק, צוליב דעם ריזיקן וואוקס פון דער ניט-אידן פריינטלאכער פארטיי. נאטירלאך, דארף אויף יעדן איד אנפאלן א פחד, ווען ער זעט, אז די אידישע צייטונגען קומען ארויס מיט ריזיקע קעפ, וואס זאגן אן אז "100 אנטיסעמיטן זיינען דערוויילט געווארן אין דייטשן פארלאמענט".

צי באדייט אבער ווירקלאך דער זיג פון דער היטלער-פארטיי א געפאר פאר די אידן אין דייטשלאנד? און צי קאן מען באמת באצייכענען אלס אנטיסעמיטן אלע די, וועלכע האבן געשטימט פאר די נאציאנאל-סאציאליסטן — דאס איז נאך א גרויסע פראגע.

מען קאן נאטירלאך ניט לייקענען, אז די אנטיסעמיטישע באוועגונג אין דייטשלאנד האט, דורך דעם זיג פון היטלערן, אנגענומען א גרעסערן שוואונג. אבער עס איז דאך לעבערלאך אנצונעמען, אז איבער זעקס מיליאן קולטורעלע דייטשן זיינען איבער נאכט געווארן פארביסענע אנטיסעמיטן, פונקט אזוי ווייניק קאן מען זאגן, אז די איבער הונדערט נאציאנאל-סאציאליסטישע דעפוטאטן זיינען געוויילט אלס אנטיסעמיטן.

עס איז אמת, אז די היטלעריסטן האבן אנטיסעמיטישע פונקטן אין זייער פראגראם, און אז זיי האבן אין זייער וואל-פראפאגאנדע זיך שטארק באנוצט מיט אנטיסעמיטישע לאזונגען, אבער מען דארף פארשטיין דעם גאנצן מהות פון דער דאזיקער יונגער פארטיי, כדי צו וויסן, אז מען דארף ניט נעמען זייער ערנסט אלע אירע לאזונגען, איבעריגנס, באשטייט דאס פראגראם פון די דייטשע נאציאנאל-סאציאליסטן בלויז פון רעגירונגען, זי איז קעגן דעם פארלאמענט, קעגן קאפיטאל, קעגן די שלום אפמאכן, קעגן אלעם וואס איז ניט "עכט דייטש". זיי האבן אבער גארנישט ניט פאזיטיוועס. זיי קאנען ניט אנווייזן ווי אזוי און מיט וואס פאר א מיטלען זיי וועלן פארבעסערן דעם שיקזאל פון דייטשן פאלק.

(שוין איצט אויף דעם דריטן טאג נאך זייער ריזיקן וואל-זיג קומען אן באריכטן פון דייטשלאנד, אז די נאציאנאל-סאציאליסטן ווייסן ניט וואס צו טאן מיט זייער זיג, און זיי האבן ניט ארויסצושטעלן קיין שום פאזיטיווע פראגראם פאר פראקטישער פאליטישער ארבעט).

מיט וואס זיינען אבער די היטלעריסטן געקומען צו די דייטשע וויילער, און פארוואס איז זיי דאך געלונגען צו געווינען די הערצער פון דער דייטשער יוגנט?

כדי צו געפינען אן ענטפער אויף דער דאזיקער פראגע דארף מען פארשטיין דייטשלאנד'ס איצטיקע עקאנאמיש-און פאליטישע לאגע. די איבער 6 מיליאן נאציאנאל-סאציאליסטישע וויילער האבן אויסגעדריקט די שטימע פון פארצווייפלונג, אין וועלכער עס געפינט זיך איצט דער גרעסטער טייל פון דייטשן פאלק, וואס קרעכצט אונטער דעם יאך פון די שווערע לאסטן, וואס עס מוז טראגן אלס רעזולטאט פון דעם פארלוירענעם קריג.

כאטש עס זיינען שוין פאראיבער מער ווי צען יאר, נאך דעם שלום אפמאך אין ווערסאל, געפינט זיך דאס דייטשע ארבעטסזאמע פאלק אין דער גרעסטער עקאנאמישער נויט. די ריזיקע געלט-קאנטריבוציעס, וואס דייטשלאנד מוז צאלן צו די זיגרייכע לענדער דריקן, ווי א שווערע מאסע אויף דעם דייטשן ארגאניזם. די ריזיקע ארבעטס-לאזיקייט (ארום צען פראצענט פון דער דייטשער באפעלקערונג איז אן ארבעט) פון איין זייט, און די אומגעהויערע שטייערן, וואס ווערן ארויפגעלייגט אויף יעדן דייטשן בירגער (כדי צו קאנען באצאלן די מלחמה רעפאראציעס) פון דער אנדערער זייט, שאפן א פארביטערונג און א פארצווייפלונג אין דעם דייטשן פאלק.

ווען אין אזא צייט קומט צום דייטשן וויילער א פארטיי וואס זאגט צו אים: "ווארפט אראפ פון זיך דעם יאך פון קאנטריבוציעס! באפרייט זיך פון די מלחמה לאסטן וואס פרעמדע פעלקער לייגן אויף דיר ארויף!" — איז דען א וואונדער, ווען די דאזיקע פארטיי קריגט א סך גלויביקע צוהערער און טרייע נאכפאלגער?

דער פאליטישער באדן פון די נאציאנאל-סאציאליסטן אין דייטשלאנד איז געווען א פרוכטבארער נאך צוליב אנדערע סיבות. אין די יארן נאך דער מלחמה און רעוואלוציע איז אין דייטשלאנד אויפגעוואקסן א יוגנט, וואס האט זיך ניט געקאנט ארייניפאסן אין דעם נייעם פאליטישען און עקאנאמישן לעבן פון דער דייטשער רעפובליק. געבוירן ביי פארמעגלאכע בירגערלאכע עלטערן, וואס זיינען געווען טריי דעם קייזערטום פון דער האהענצאלערן-דינאסטיע, האט דאס נייע דייטשלאנד אוועקגענומען פון דער דאזיקער יוגנט ביידע זאכן, אי די קייזערלאכע טראדיציע, אי די עקאנאמישע סטאביליטעט פון דער פאר מלחמה-צייט.

הונדערט-טויזנטער דייטשע בירגערלאכע יונגעלייט, וועלכע וואלטן אין די קייזערלאכע צייטן געהאט שטעלעס אלס מיליטער און פלאטן באאמטע אין דייטשלאנד אדער אין אירע קאלאניעס, זיינען פארבליבן אן עקזיסטענץ. די מלחמה און די רעוואלוציע האט פון זיי אוועקגערויבט די יונקערישע עקזיסטענץ מעגלאכקייטן. איז דאריבער נאטירלאך, אז זיי זאלן זיך אנשליסן אן א באוועגונג וואס דריקט אויס דעם פראטעסט קעגן אלעס, וואס דער שלום אפמאך האט געבראכט פאר דייטשלאנד. האבן דאך די נאציאנאל-סאציאליסטן פארשפראכן זייערע וויילער "אפצושאפן אלע אפמאכן וואס אונטערדריקן דאס דייטשע פאלק" און ניט, — ווי די איבעריקע פארלאמענטארישע פארטייען — אויספירן די פארפליכטונגען וואס דער קריגס שלום האט ארויפגעלייגט אויפ'ן דייטשן פאלק. נאטירלאך ווייסן די פירער פון די נאציאנאל סאציאליסטן זייער גוט, אז דאס איז ניט מעגלאך דורכצופירן, סיידן דורך א נייער מלחמה. אבער דערווייל איז עס א גוטע דעמאגאגישע ראל אויף צו געווינען אנהייננגער.

די גרויסע צאל שטימען וואס זיינען אפגעגעבן געווארן פאר די נאציאנאל-סאציאליסטן זיינען אלזא-קודם כל אן אויסדרוק פון דער אומצופרידנהייט, וואס עס הערשט אין דייטשן פאלק, צוליב דער עקאנאמישער לאסט, וואס איז אויף אים ארויפגעלייגט געווארן אלס רעזולטאט פון דער מלחמה. דער אנטיסעמיטישער אינהאלט פון היטלערס פראגראם איז בלויז איינער פון די מיטלען, כדי צו שפילן אויף דעם סענטימענט פון די אומצופרידענע דייטשע בירגער.

די פירער פון די נאציאנאל-סאציאליסטען פארשטייען גאנץ גוט, אז מען דארף שטענדיק זוכן א שעיר לעזאזל, כדי צו האבן אויף וועמען ארויפצוווארפן די שולד פאר אן אומגליק. זיי נוצן דעריבער אויס די אלטע מעטאדע, אז די אידן "זיינען א פרעמדער עלעמענט וואס העלפט אונטערדריקן דאס דייטשנטום", און אז דער "אינטערנאציאנאלער אידישער קאפיטאל איז שולדיק אין דעם וואס דייטשלאנד מוז צאלן די חובות צו די אלאיערטע לענדער".

אבער ווי געזאגט, דאס איז בלויז א טייל פון זייער פראפאגאנדע פראגראם צו געווינען אנהייננגער. און ווען די היטלעריסטן זאלן אמאל קומען צו דער מאכט (וואס איז אגב זייער אומווארשיינלאך), דאן וועלן זיי אליין פארגעסן אן דער געפאר פון דעם אינטערנאציאנאלן אידישן קאפיטאל. כאטש די אגיטאציע פון די נאציאנאל-סאציאליסטן פאר "ראסן-ריינקייט" דארף גענומען ווערן מער ערנסט, איז אבער אין דייטשלאנד ניטא קיין געפאר פון אזעלכע אנטי-אידישע עקסצעסן, ווי עס קומען פאר אין רומעניע אדער אין אנדערע מזרח אייראפייאישע לענדער. אפילו דאן ווען די היטלעריסטן זאלן שוין שטיין ביי דער מאכט.

דאס דייטשע פאלק איז צו קולטורעל פאר אזעלכע בארבארישע מיטלען, און אפילו ווען דער דייטשער פארלאמענט זאל באשטיין פון פיל מער היטלעריסטן, ווי איצט, דארף זיך דער דייטשער איד ניט שרעקן פאר פאגראמען.

עס איז בכלל ניט לאגיש צוצושרייבן דעם איצטיקן זיג פון די היטלעריסטן צו דעם וואוקס פון אנטיסעמיטיזם אין דייטשלאנד. מען קאן ניט מעסטן די אנטיסעמיטישע שטימונג אין דייטשלאנד מיט דער גרויסקייט פון דער היטלער-גרופע אין רייכסטאג, ווארים ניט דער אנטיסעמיטיזם, נאר די אלגעמיינע פארביטערונג, האט געשיקט אזא גרויסע צאל נאציאנאל-סאציאליסטן אין דייטשן פארלאמענט.

ווען עס וועט אריבער די ערשטע איבערראשנדע ווירקונג פון דעם נאציאנאל-סאציאליסטישן זיג אין דייטשלאנד, דאן וועט די פאליטישע וועלט-און די אידן בפרט — איינזעען, אז דער שרעק פאר היטלערס דערפאלג איז געווען אן איבערגעטריבענער. ווארים די היטלעריסטן וועלן גיך אויסגעפינען, אז מען קאן האלטן פלאמענדע רעדעס קעגן "פרעמדע פעלקער און פרעמדע ראסעס" אין א מינכענער-קעללער, אבער מען מוז זיך אביסל איינצוימען, ווען מען זיצט אין פארלאמענט און מען פילט אויף זיך א געוויסע פאראנטווארטלאכקייט פאר די רייך.

וואס ברענגט א מענשן צו לעבן לאנג?

פון פראפעסאר ק. פ. נאארדען (ווין)

אין וואס באשטייט דער סוד פון דערגרייכן א הויכע עלטער? די דאזיקע פראגע איז שוין הונדערטער מאל געפרעגט געווארן און דאך בלייבט זי שטענדיק ניי. זעלבסטפארשטענדלאך, אז א תשובה אויף דער פראגע. דערווארט מען קודם כל פון די דאקטוירים און טאקע פון אזוינע דאקטוירים, וואס האבן אליין דערגרייכט צו א הויכן עלטער.

די ענטפערס זיינען אבער געווען זייער פארשיידן.

קודם כל דארף מען אויסטיילן אומגליקס פאלן, ווייטער אזוינע טויטפאלן, וואס קומען פון שארפע אנשטעקנדיקע קראנקהייטן. ס'איז אפילו דא א כלל, אז שטארקע מענשן ווייזן ארויס א גרעסערן ווידערשטאנד סיי קעגן אומגליקס פאלן, סיי קעגן אנשטעקנדיקע קראנקהייטן. דאס איז אבער א כלל מיט אזויפיל אויסנאמען, אז מען קאן אים שוין כמעט ניט אננעמען פאר קיין כלל. מיר ווייסן נאר אויף זיכער, אז פאר א מענשן מיט א שוואך הארץ איז א שטארקע היץ קראנקהייט געפערלאכער. ווי פאר א מענש מיט א געזונט הארץ. דער דאזיקער כלל איז איבערהויפט גילטיק ביי געוויינלאכע לונגען אנצינדונגען. ביי א לונגען אנצינדונג, וואס קומט פון אינפלוענציע, איז שוין דאס ניט אזא כלל. און ביי טובערקולאזע און ראק האט די געזונטהייט פון מענשנס קאנסטיטוציע א גרויסע באדייטונג.

ווי ביי פלאנצן און חיות, אזוי אויך ביים מענשן איז די פראגע פון אריכת-ימים: אויב נאר ער איז נישט קראנק, גאר סתם אלט, אפהייננגיק פון אינערלאכער געזעצמעסיקייט. דאס קאן קלאר ווערן פון א משל. אין דער גאנצער וועלט זיינען בארימט די אזוי-גערופענע פראנצויזישע רויזן "לא פראנס", זיי שטאמען אלע פון איין עקזעמפלאר וועלכן מען האט מיט אן ערך 80 יאר צוריק באקומען דורך ציכטונג (האדוואניע). דורך אקולירונג (איינאימפונג פון פלאנץ מיט'ן קנאספ) האט מען ארויסגעקראגן נייע עקזעמפלארן. מיליאנען עקזעמפלארן פון זיי זיינען איצט פארשפרייט איבער דער גאנצער וועלט. אבער דאס זיינען אלץ געווען נישט מער ווי אפצווייגונגען פון ערשטן עקזעמפלאר, און נישט קיין אמתע פארוועצונג פונ'ם מין אויף א געשלעכטלאכן וועג.

זייט א יאר 15 קאן מען באמערקן, אז דער דאזיקער סארט רויזן האלט ביים אויסשטארבן. עס העלפט זיי ניט קיין אפהיטן און קיין האדוואניע — און באזונדערס מערקווירדיק איז דאס, וואס די דאזיקע דערשיינונג קומט גלייכצייטיק פאר ביי אלע "לא-פראנס"-רויזן אויף דער גאנצער וועלט. דאס איז א באוויז אויף דער אינערלאכער געזעצמעסיקייט פון עלטער ביים פלאנץ, וואס עס שטיצט זיך אויף ראסן אייגנשאפטן, וועלכע זיינען א אן שום ספק א ירושה זאך. אין קערנדל ליגט שוין די דאזיקע אייגנשאפט. דאס איז דער גורל. דאס לאנגע אפשטארבן צוליב אלטקייט ביים ארגאניזם פון בעלי-חיים קומט, ווייזט אויס, אלס רעזולטאט פון דער אויסשעפונג פון די דריזן מיט אינערלאכער סעקרעציע. ספעציעל די שוואכקייט פון די שילד-דריזן איז דערצו גורם. מ'קאן דאס אבער אננעמען מיט באווארעניש: אין א סך פאלן איז עס טאקע אזוי. דאקטוירים דערקאנען דאס און מען באמיט זיך אפצופרישן די שילד דריז, עס באוויזט זיך דאן א געפיל פון פארייונגערונג און פארגרעסערונג פון דער ארבעטס פייאיקייט. צו דאס רופט ארויס אויך א לעבענס פארלענגערונג — איז א ספק און ס'איז שווער דא צו קאנטרא-לירן און צו פרואוון. צי אנדערע דריזן האבן דא אויך וואס צו זאגן — קאן מען אויף זיכער נישט זאגן. צו ווייניק ווייס מען וועגן דעם.

די פעטקייט פון קערפער שפילט זיכער א גרויסע ראלע אין דער פראגע פון אריכת-ימים. די סטאטיסטיק פון גרויסע פארזיכערונגס געזעלשאפטן באוויזט, אז פעטלייביקע מענשן האבן מיט דרייסיק פראצענט ווייניקער מעגלאכקייטן צו דערגרייכן דעם נארמאלן און דורכשניטלאכן עלטער. קעגן פעטלייביקייט מוז מען באצייטנס אננעמען מיטלען. און ס'איז אויך נויטיק דעם גאנצן ארט לעבן איינצושטעלן אזוי, אז קיין פעטס זאל זיך נישט אנזאמלען. קודם כל דארף מען ארבעטן מיט די מוסקולן! דאס פארהיט פון ווייטערדיקער פעטקייט. איך האב שוין זייער לאנג, אין דער מאנאגראפיע וועגן פעטלייביקייט וואס איז דערשינען אין יאר 1900, שטארק באטאנט די נויטוועגדיקייט פון א פריצייטיקער און פלאנמעסיקער באקעמפונג פון דיקקייט. דערביי איז וויכטיק, אז די באקעמפונג זאל פארקומען מיט דער הילף פון דעם גאנצן לעבנס שטייגער, געשטיצט אויף שכל'דיקע כללים, און ניט דורך גוואלד-קוראציעס, וועלכע האבן כמעט שטענדיק נאר א צייטווייליקע פעולה און נישט נאר וואס זיי שטעלן נישט צוריק די פארלוירענע ווידערשטאנדס-פייאיקייט, נאר זיי ווירקן נאך אפט אין דעם פרט צום שלעכטן.

די סכנה פון פעטלייביקייט קומט פון צופיל עסן, פון דער פריצייטיקער אפניצונג פון די ארגאנען פון דער בלוט צירקולאציע, ווי אויך פון הארצן און פון די בלוט געפעסן. בכלל איז דער פארלוסט פון דער נארמאלער ארבעטס-פייאיקייט פון די ארגאנען פון דער בלוט צירקולאציע, ביי דער אפוועזנהייט פון אנדערע קראנקהייטן, איינע פון די הויפט אורזאכען פון א קורצן לעבן. מען קאן זיך אבער קעגן דעם אן עצה געבן. נאר ס'איז א טעות צו מיינען, אז מען וועט די דאזיקע ארגאנען איינהאלטן אין א גוטן מצב, נאר דאן, ווען מען וועט זיי שאנעווען. דאס איז טאקע ריכטיק ביי א שווערער פארם פון קראנקהייט פון די ארגאנען פון בלוט סירקולאציע, אבער נישט ביי לייכטע פארמען פון דער הארץ און געפעס קראנקהייט, אדער ביים אנהויב פון שטערונגען אין דער בלוט סירקולאציע. אין קעגנטייל: עס מוז דאן ריכטיק צעטיילט ווערן די ארבעט און רו, צופיל שאנעווען און נישט איז נישט ווייניקער שעדלאך ווי די איבעראנשטריינגונג.

אודאי האט די דערנערונג א באדייטנדע ווירקונג אויף דער אפניצונג פון דעם קערפער. א ראיה איז, אז פון צופיל דערנערונג ווערט מען פעטלייביק, וואס לבתחילה איז דאס מער נישט ווי נישט אנגענעם, און שפעטער ווערט עס א סכנה. דאס איז א גאנץ אלטע דערפארונג. שוין די עלטסטע ביכער ווען מעדיצין און געזונטהייטס-פראגן ווערט דאס צופיל עסן באטראכט אלס א סכנה פון א קורצן לעבן. ווי ווייט באזונדערע דערנערונגס-פארמען, נישט רעדנדיק וועגן צופיל עסן, האבן א ווירקונג אויפ'ן לעבנסדויער איז שווער פעסטצושטעלן, הגם גאנץ אפט רעדט מען און מען שרייבט וועגן דעם און וועגן זיך. וואס מען ווייס גענוי, למשל, ס'איז שווער צו זאגן אויף זיכער, צי ווירקט טאקע א ריין וועגעטארישע דערנערונג, אדער פון גרינס מיט מילך, אז מ'זאל מאריך ימים זיין, אדער צי דאס באנוצן א סך פלייש, אדער בכלל דאס באנוצן פון פלייש ווירקט פונקט דער היפוך, זייער אפט זאגט מען, אז באשטימטע מאכלים, ווי למשל, לויט מעטשניקאוו'ן (מיט 40 יאר צוריק) דאס באנוצן א סך זויערמילך איז גורם צו אריכת-ימים. די יסודות דערפון זיינען גאנץ אומזיכערע.

זייער אפט וויל מען דערקלערן אריכת ימים מיט באשטימטע מאכלים, אין דער אמת'ן האבן דא גאר צו זאגן איינגעבוירענע אייגנשאפטן פון שטאם. כדי צו קאנען ריכטיק אורטיילן, דארפן מיר האבן א פארגלייכנדיקע דערנערונגס וויסענשאפט, וועלכע זאל ארומנעמען אלע פעלקער פון דער ערד מיט פארשידענע דערנערונגס פארמען. לעת עתה זיינען מער ווי ראשי פרקים פון אזא פארגלייכדיקער דערנערונגס וויסנשאפט נישטא. איך וויל זיך דא נישט פארנעמען מיט די ווירקונגען פון געוויסע מאכלים. עס איז פאר יעדן קלאר, אז דאס צופיל באנוצן אלקאהאלישע משקאות און אויפערגענדע גענוס מיטלען, ווי שטארקע קאווע און טאבאק, אויב מען מיסברויכט מיט דעם, ווירקט שלעכט אויף באשטימטע ארגאנען, בפרט אוי די ארגאנען פון דער בלוט צירקולאציע, און ממילא אויך אויף דער צייט פון לעבן.

מען דארף איבערהויפט נישט מיינען אז שאנעווען און אפהיטן, זיך דערווייטערן פון אויפרעגונג און אנגעשטריינגטער גייסטיקער טעטיקייט ווירקט אומבאדינגט, מען זאל לאנג לעבן. פארקערט, ס'זיינען דא א סך מענשן — און דאס זיינען נישט די ערגסטע — וועלכע בלייען און לעבן זיך אויס נאר אין שטורם (אזוי ווי ביי א סך פלאנצן), און נאר ביי א שטורמישן ארט לעבן, דורכגעדרונגען מיט אחריות'דיקער טעטיקייט, דערגרייכן זיי א טיפן עלטער. רוען זיי אבער, דאן ווערן זיי אומעטיק און טרויעריק.

וויל אפ'געט'ן א פרעמדע פרוי

פון לאדז שרייבט מען:

אין היגן ראבינאט איז פארגעקומען אן אינטערעסאנטער פאל. צום ראבינער בערנשטיין האט זיך געווענדעט א פאר פאלק, וועלכע ווילן זיך גט'ן. דערווייל אפווארטנדיק ביז דער רב וועט דערליידיקן עפעס אייניקע פארמאליטעטן האט דאס פאר פאלק גענומען זיך צווישן זיך קריגן. איינעם פון די באאמטע איז עפעס אויסגעקומען די שטימע פון דער פרוי באקאנט, און ער האט זיך דערמאנט, אז צוריק מיט א פאר וואכן איז די פרוי שוין געווען אין ראבינאט און האט זיך גע'גט.

אים איז די זאך פארגעקומען פארדעכטיקט. און ער האט באלד וועגן דעם געמאלד'ן דעם רב. נאטירלאך אז קיין גט איז שוין ניט פארגעקומען. די פרוי, דערזעענדיק, אז זי איז "פארשיט", האט זיך שנעל אפגעטראגן, דאקעגן דער מאן האט זיך נאך געפרואווט אויס'טענה'ן, אבער ווען ער האט זיך דערוואוסט, אז ער קען פון ראבינאט זיך דורכשפאצירן צום פראקוראר און באקומען אומזיסטע קעסט, איז ער אויך אנטלאפן. ווי עס האט זיך ארויסגעשטעלט האט טאקע דאס פארל געוואלט באגיין א שווינדל און אויסנארן א גט אויף א פאלשן נאמען. כדי צו מאכן די זאך באגלויבטער האבן זיי אינסצענירט קריגערייען און דערמיט זיינען זיי אריינגעפאלן.